Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES JULIANAS KOKOTES [*JULIANE KOKOTT*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2021. gada 17. jūnijā [1]

Lieta C-203/20

AB u.c. (Amnestijas atcelšana)

(*Okresný súd Bratislava III* (Bratislavas III rajona tiesa, Slovākija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Prejudiciālā nolēmuma tiesvedība – Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās – Eiropas apcietināšanas orderis – Pamatlēmums 2002/584/TI – *Ne bis in idem* princips – Tiesvedības izbeigšana, pamatojoties uz amnestiju – Amnestijas atcelšana

I. Ievads

1. Iesniedzējtiesa apsver izdot Eiropas apcietināšanas orderi saskaņā ar Pamatlēmumu 2002/584/TI [2] attiecībā uz Slovākijas pilsoni. Tomēr pamatā esošais kriminālprocess sākotnēji tika izbeigts, pamatojoties uz amnestiju, un tikai pēc šīs amnestijas atcelšanas tas tika atsākts.

2. Tagad būtībā rodas jautājums, vai Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 50. pantā noteiktajam *ne bis in idem* principam ir pretrunā Eiropas apcietināšanas ordera izdošana.

II. Tiesiskais regulējums

A. ECPAK

3. ECPAK 7. protokola 4. pantā (“Tiesības netikt divreiz tiesātam vai sodītam”) ir paredzēts:

“1. Nevienu nedrīkst no jauna tiesāt vai sodīt krimināllietā tajā pašā valstī par noziedzīgu nodarījumu, par kuru viņš jau ir ticis attaisnots vai notiesāts saskaņā ar šīs valsts likumu un kriminālprocesuālajām normām.

[1] Oriģinālvaloda – vācu.

[2] Padomes Pamatlēmums (2002. gada 13. jūnijs) par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm (OV 2002, L 190, 1. lpp.) redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Padomes Pamatlēmumu 2009/299/TI (2009. gada 26. februāris) (OV 2009, L 81, 24. lpp.).

2. Iepriekšējās daļas nosacījumi nekavē atkārtotu lietas ierosināšanu saskaņā ar attiecīgās valsts likumu un soda izciešanas noteikumiem, ja ir jauni pierādījumi vai jaunatklāti apstākļi, vai ja iepriekšējā procesā ir pieļautas būtiskas kļūdas, kas varēja ietekmēt lietas iznākumu.

3. Atkāpes no šī panta saskaņā ar Konvencijas 15. pantu nav pieļaujamas."

B. Savienības tiesības

1. Eiropas Savienības Pamattiesību harta

4. *Ne bis in idem* princips ir nostiprināts Hartas 50. pantā:

"Nevienu nedrīkst atkārtoti tiesāt vai sodīt krimināllietā par nodarījumu, par kuru viņš saskaņā ar tiesību aktiem Savienībā jau ticis attaisnots vai notiesāts ar galīgu spriedumu."

5. Hartas 51. pantā ir definēta tās piemērošanas joma:

"1. Šīs Hartas noteikumi attiecas uz Savienības iestādēm un struktūrām, ievērojot subsidiaritātes principu, un uz dalībvalstīm tikai tad, ja tās īsteno Savienības tiesību aktus. Tādēļ tās ievēro tiesības un principus, kā arī veicina to piemērošanu saskaņā ar savām atbilstīgajām pilnvarām un ievērojot Savienības kompetenci, kas tai piešķirta Līgumos.

2. Ar šo Hartu netiek paplašināta Savienības tiesību piemērošanas joma, paplašinot Savienības kompetences, un Savienībai netiek noteiktas nekādas jaunas kompetences vai uzdevumi, nedz grozītas kompetences un uzdevumi, kā tās noteiktas Līgumos."

2. Pamatlēmums 2002/584

6. Pamatlēmuma 2002/584 3. pantā ir noteikti Eiropas apcietināšanas ordera neizpildīšanas pamati:

"Izpildes dalībvalsts tiesas iestāde (šeit turpmāk – "izpildes tiesas iestāde") atsaka Eiropas apcietināšanas ordera izpildīšanu šādos gadījumos:

1. Uz nodarījumu, kas ir par iemeslu apcietināšanas orderim, attiecas amnestija izpildes dalībvalstī, ja šīs valsts jurisdikcijā bija kriminālvajāšanas uzsākšana par attiecīgo nodarījumu saskaņā ar tās krimināllikumu;

2. Ja izpildes tiesas iestāde ir informēta par to, ka par pieprasīto personu dalībvalstī pieņemts galīgs spriedums attiecībā uz tādām pašām darbībām, ar nosacījumu, ka, ja ir piespriests sods, tad tas ir izciests vai to pašlaik izcieš, vai to vairs nevar izpildīt saskaņā ar notiesāšanas dalībvalsts tiesībām;

3. [..]"

7. Pamatlēmuma 8. panta 1. punktā ir prasīts Eiropas apcietināšanas orderī norādīt noteiktu informāciju:

"Eiropas apcietināšanas orderis ietver šādu informāciju, kas izkārtota formā, kas norādīta pielikumā:

[..]

c) pierādījums tam, ka pastāv izpildāms spriedums, lēmums par apcietinājuma piemērošanu vai jebkurš cits izpildāms tiesas nolēmums ar tādu pašu spēku, kas ietilpst 1. un 2. panta piemērošanas jomā;

[..]."

3. Direktīva 2012/13

8. Direktīvas 2012/13/ES [3] juridiskais pamats ir LESD 82. panta 2. punkts. Šajā ziņā 9. apsvērumā ir precizēts:

"[LESD 82. panta 2. punktā] paredzēts, ka var noteikt minimālos noteikumus, kas piemērojami dalībvalstīs, lai veicinātu tiesas spriedumu un lēmumu savstarpēju atzīšanu un policijas un tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās, kam ir pārrobežu aspekts. Minētajā pantā "personas tiesības kriminālprocesā" minētas kā viena no jomām, kurā var pieņemt minimālos noteikumus."

9. Direktīvas 2012/13 1. pantā ir norādīta tās piemērošanas joma:

"Šī direktīva paredz noteikumus par aizdomās turēto vai apsūdzēto personu tiesībām uz informāciju par viņu tiesībām kriminālprocesā un par viņiem izvirzīto apsūdzību. Tā paredz noteikumus arī par to personu tiesībām uz informāciju par viņu tiesībām, uz kurām attiecas Eiropas apcietināšanas orderis."

10. Direktīvas 2012/13 2. pantā ir aprakstīts tās priekšmets:

"1. Šo direktīvu piemēro no brīža, kad dalībvalsts kompetentās iestādes ir informējušas personas par to, ka viņas tiek turētas aizdomās vai ir apsūdzētas par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, līdz brīdim, kad process ir pabeigts, par ko uzskata brīdi, kad ir galīgi noteikts, vai aizdomās turētais vai apsūdzētā persona ir izdarījusi noziedzīgo nodarījumu, tostarp attiecīgos gadījumos sprieduma pieņemšanu un jebkādu pārsūdzību izskatīšanu.

2. Ja dalībvalsts tiesību aktos ir paredzēts, ka sankciju par maznozīmīgiem pārkāpumiem var piespriest nevis tiesa, kurai ir jurisdikcija krimināllietās, bet gan kāda cita iestāde, un ja šādas sankcijas piespriešanu var pārsūdzēt tiesā, šo direktīvu attiecina tikai uz procesu, kas notiek minētajā tiesā pēc šādas pārsūdzības iesniegšanas."

[3] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2012. gada 22. maijs) par tiesībām uz informāciju kriminālprocesā (OV 2012, L 142, 1. lpp.).

III. Fakti un lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

11. Pamatlietā apsūdzētās personas (turpmāk tekstā – "aizdomās turētie"), būdami Slovākijas drošības iestāžu locekļi, 1995. gadā esot izdarījuši vairākus noziedzīgus nodarījumus, tostarp personas nolaupīšanu ar mērķi izvest viņu uz ārzemēm, laupīšanu un izspiešanu. Šajos nodarījumos cietusī persona bija toreizējā Slovākijas prezidenta dēls.

12. 1998. gada 3. martā toreizējais Slovākijas premjerministrs, pārstāvot prezidentu, attiecībā uz šiem apgalvojumiem piemēroja amnestiju.

13. Tomēr 2000. gada 27. novembrī *Krajská prokuratúra Bratislava* (Bratislavas rajona prokuratūra, Slovākija) par šiem apgalvojumiem cēla apsūdzību *Okresný súd Bratislava III* (Bratislavas III rajona tiesa).

14. Ar 2001. gada 29. jūnija *Okresný súd Bratislava III* (Bratislavas III rajona tiesa) rīkojumu kriminālvajāšana pret visiem aizdomās turētajiem tika apturēta, pamatojoties uz to, ka uz viņiem attiecas 1998. gada 3. marta amnestija. Iepriekš minētais rīkojums 2002. gada 5. jūnijā tika apstiprināts ar *Krajský súd v Bratislave* (Bratislavas apgabaltiesa, Slovākija) lēmumu, un tas ir kļuvis galīgs. Saskaņā ar valsts tiesību aktiem šis rīkojums bija galīgs un tam ir nolēmuma pēc būtības raksturs un attaisnojoša sprieduma iedarbība.

15. Ar 2017. gada 5. aprīļa rezolūciju Nr. 570 Slovākijas Republikas Valsts padome atcēla minēto amnestiju. Slovākijas Republikas Konstitucionālās tiesas 2017. gada 31. maija spriedumā tika konstatēta Valsts padomes rezolūcijas atbilstība Slovākijas Republikas Konstitūcijai. Tādēļ bija jāatceļ arī iepriekš minētais galīgais tiesas rīkojums par kriminālvajāšanas izbeigšanu.

16. Tagad *Okresný súd Bratislava III* (Bratislavas III rajona tiesa) palātas priekšsēdētājs ir paredzējis izdot Eiropas apcietināšanas orderi attiecībā uz vienu no apsūdzētajiem. Šajā tiesvedībā viņš uzdod Tiesai šādus jautājumus:

"1) Vai *ne bis in idem* principam ir pretrunā Eiropas apcietināšanas ordera izdošana saskaņā ar Padomes Pamatlēmumu 2002/584/TI, ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 50. pantu, ja krimināllieta ir galīgi izbeigta ar attaisnojošu tiesas spriedumu vai tiesvedības pārtraukšanu, ja šie lēmumi tikuši pieņemti, balstoties uz amnestiju, kuru likumdevējs atcēlis, kad šie lēmumi kļuvuši galīgi, un ja valsts tiesību sistēmā ir paredzēts, ka šādas amnestijas atcelšana izraisa valsts iestāžu lēmumu atcelšanu, ciktāl tie ir tikuši pieņemti un pamatoti, balstoties uz amnestijām un apžēlošanu, un ja pazūd likumiskie šķēršļi kriminālvajāšanai, kas bija pamatoti ar šādi atcelto amnestiju, turklāt nepastāvot tiesas nolēmumam vai īpašai tiesvedībai?

2) Vai ar tiesībām uz taisnīgu tiesu, kas garantētas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantā, kā arī ar tiesībām netikt divreiz tiesātam vai sodītam krimināllietā par to pašu noziedzīgo nodarījumu, kas garantētas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 50. pantā un Līguma par Eiropas Savienības darbību 82. pantā, ir saderīga tāda valsts tiesību norma, ar kuru bez valsts tiesas lēmuma tieši tiek atcelts valsts tiesas nolēmums, ar kuru ir izbeigts kriminālprocess, kuram saskaņā ar valsts tiesībām piemīt galīga attaisnojoša nolēmuma raksturs, un pamatojoties uz kuru kriminālprocess ir ticis galīgi pārtraukts pēc amnestijas piešķiršanas atbilstoši valsts likumam?

3) Vai ar lojalitātes principu Līguma par Eiropas Savienību 4. panta 3. punkta izpratnē, Līguma par Eiropas Savienības darbību 267. panta izpratnē, kā arī Līguma par Eiropas Savienības darbību 82. panta izpratnē, ar tiesībām uz taisnīgu tiesu, kas garantētas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantā, kā arī ar tiesībām netikt divreiz tiesātam vai sodītam krimināllietā par to pašu noziedzīgo nodarījumu, kas garantētas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 50. pantā, ir saderīga tāda valsts tiesību norma, ar kuru tiek ierobežota Konstitucionālās tiesas kontrole pār *Národná rada Slovenskej republiky* (Slovākijas Republikas Valsts padome) rezolūciju, ar kuru ir atcelta amnestija vai individuāla apžēlošana un kas pieņemta, piemērojot Slovākijas Republikas Konstitūcijas 86. panta i) punktu, vienīgi pamatojoties uz atbilstības Konstitūcijai novērtējumu, neņemot vērā Eiropas Savienības pieņemtos saistošos aktus un it īpaši Eiropas Savienības Pamattiesību hartu, Līgumu par Eiropas Savienības darbību, kā arī Līgumu par Eiropas Savienību?"

17. Valsts tiesas pieteikumu par steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedības piemērošanu šim lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesa noraidīja, pamatojoties uz to, ka nepastāv pietiekama steidzamība.

18. Aizdomās turētie AB un CD, Slovākijas Republika, kā arī Eiropas Komisija ir iesnieguši rakstveida apsvērumus. Cits aizdomās turētais, IJ, pēc rakstveida procesa īstenošanas lūdza rīkot tiesas sēdi. Tiesa to rīkoja 2021. gada 6. maijā un šajā ziņā ir uzklausījusi visus šos lietas dalībniekus, kā arī *Krajská prokuratúra Bratislava* (Bratislavas rajona prokuratūra).

IV. Tiesiskais vērtējums

19. *Okresný súd Bratislava III* (Bratislavas III rajona tiesa) vēlas noskaidrot, vai, ņemot vērā pamatlietas apstākļus, Eiropas apcietināšanas ordera izdošana attiecībā uz vienu no aizdomās turētajiem un amnestijas atcelšana ir saderīgi ar Savienības tiesībām. Tās bažas it īpaši ir balstītas uz *ne bis in idem* principu, jo tiesvedība jau bija izbeigta, iegūstot galīgu spēku.

A. Par Eiropas apcietināšanas orderi

20. Pirmā jautājuma mērķis ir noskaidrot, vai *ne bis in idem* principam ir pretrunā Eiropas apcietināšanas ordera izdošana pēc tam, kad tiesa sākotnēji ir galīgi izbeigusi kriminālprocesu, pamatojoties uz amnestiju, taču šī amnestija vēlāk ir atcelta un līdz ar to kriminālprocess tiek uzsākts no jauna.

1. Par pirmā jautājuma pieņemamību

21. Lai gan Komisijas un Slovākijas Republikas ieskatā Tiesai nav kompetences izskatīt šo jautājumu, pamatojoties uz to, ka Harta pamatlietā nav piemērojama, tomēr šī nostāja ir jānoraida. Tāpat nevar tikt atbalstītas šaubas par [prejudiciālo jautājumu] nozīmīgumu lietas izspriešanā.

a) Par Tiesas kompetenci

22. Ir pareizi, ka Tiesas kompetencē nav lemt par tiesisko situāciju, kas neietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā. Hartas tiesību normas pašas par sevi arī nevar pamatot šo kompetenci [4]. Tas tādēļ, ka saskaņā ar Hartas 51. panta 1. punktu Savienības tiesību sistēmā garantētās pamattiesības ir jāpiemēro tikai situācijās, kuras regulē ar Savienības tiesībām [5].

23. Slovākija pamatoti uzsver, ka attiecīgās apsūdzības ir saistītas ar laikposmu pirms tās pievienošanās un tādēļ vien tām nav nekādas saiknes ar Savienības tiesību piemērošanu. Tāpat nepastāv Savienības tiesiskais regulējums par valstī piemērotas amnestijas atcelšanu. Turklāt Komisija pamatoti norāda, ka valsts kriminālprocess un šeit aplūkotie noziedzīgie nodarījumi Savienības tiesībās nav saskaņoti.

24. Tomēr iesniedzējtiesa apsver izdot Eiropas apcietināšanas orderi. Eiropas apcietināšanas ordera izdošana pati par sevi noteikti būtu Savienības tiesību īstenošana. Tas ir Savienības tiesībās paredzēts tiesību akts, kas rada noteiktas Savienības tiesībās reglamentētas tiesiskās sekas, piemēram, iespējamo neizpildes pamatu, kas paredzēti
Pamatlēmuma 2002/584 3.–4.a pantā, ierobežošanu vai 17. pantā paredzētos izpildes termiņus.

25. Tādējādi šajā tiesvedībā Tiesas kompetencē ir interpretēt Pamattiesību hartu un it īpaši *ne bis in idem* principu saskaņā ar tās 50. pantu, lai izdotu Eiropas apcietināšanas orderi.

b) Par nozīmi lietas izspriešanā

26. Turklāt ir jāpārbauda, vai pirmajam prejudiciālajam jautājumam ir nozīme pamatlietas atrisināšanā. Šajā ziņā Komisija un Slovākija būtībā balstās uz to, ka iesniedzējtiesa Eiropas apcietināšanas orderi vēl nav izdevusi, bet līdz šim tikai plāno to darīt.

27. Tomēr nevar saprātīgi prasīt, lai valsts tiesa vispirms izdotu Eiropas apcietināšanas orderi – kas tās ieskatā attiecīgā gadījumā var būt pretrunā Savienības tiesībām –, lai šādi varētu iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu. Drīzāk tieši prejudiciālā nolēmuma tiesvedības būtībai atbilst tas, ka *pirms* šī lēmuma pieņemšanas tiek lūgta Tiesas galīgā interpretācija. Galu galā, šīs tiesvedības mērķis ir nodrošināt, lai dalībvalstu tiesas pareizi piemērotu Savienības tiesības.

28. Ir tiesa, ka Slovākija turklāt atsaucas arī uz apelācijas tiesas, kurā vērsās prokuratūra, vērtējumu, saskaņā ar kuru jautājums par Eiropas apcietināšanas ordera izdošanu ir hipotētisks, jo pieprasītā persona neuzturas Eiropā un attiecībā uz viņu ir izdots starptautisks aresta orderis [6]. Tomēr saskaņā ar LESD 267. pantu prejudiciālā jautājuma nozīmīgums un nepieciešamība ir tikai tās tiesas, kura izdod rīkojumu uzdot prejudiciālus jautājumus, atbildībā, izņemot ierobežoto pārbaudi, ko veic Tiesa [7].

[4] Spriedumi, 2013. gada 26. februāris, *Åkerberg Fransson* (C-617/10, EU:C:2013:105, 22. punkts); 2015. gada 6. oktobris, *Delvigne* (C-650/13, EU:C:2015:648, 27. punkts), un 2021. gada 14. janvāris, *Okrazhna prokuratura – Haskovo* un *Apelativna prokuratura – Plovdiv* (C-393/19, EU:C:2021:8, 32. punkts).

[5] Spriedumi, 2013. gada 26. februāris, *Åkerberg Fransson* (C-617/10, EU:C:2013:105, 19. punkts); 2015. gada 17. decembris, *WebMindLicenses* (C-419/14, EU:C:2015:832, 66. punkts), un 2019. gada 19. novembris, A. K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība) (C-585/18, C-624/18 un C-625/18, EU:C:2019:982, 78. punkts).

[6] *Krajský súd v Bratislave* (Bratislavas apgabaltiesa) 2020. gada 11. februāra lēmums (2Tos/116/2019, pieejams tīmekļvietnē http://www.pravnelisty.sk/rozhodnutia/a811-uznesenie-krajskeho-sudu-v-bratislave-vo-vecizavlecenia-michala-kovaca-mlasieho-do-cudziny).

[7] Spriedumi, 2008. gada 16. decembris, *Cartesio* (C-210/06, EU:C:2008:723, 96. punkts), un 2014. gada 27. februāris, *Pohotovosť* (C-470/12, EU:C:2014:101, 31. punkts).

29. Turklāt tiesas sēdē AB apgalvoja, un pret to nebija iebildumu, ka Eiropas apcietināšanas orderis var būt arī nepieciešams, lai nodrošinātu aizdomās turētā sekmīgu izdošanu no trešās valsts, ja viņu ceļā uz pieprasījuma iesniedzēju dalībvalsti transportē caur citām dalībvalstīm.

30. Līdz ar to pirmais jautājums ir nozīmīgs lietas izspriešanā un tādējādi pieņemams.

2. Atbilde uz pirmo jautājumu

31. Tādējādi ir jānoskaidro, vai drīkst izdot Eiropas apcietināšanas orderi pēc tam, kad pieprasījuma iesniedzējas valsts tiesa sākotnēji ir galīgi izbeigusi kriminālprocesu, pamatojoties uz amnestiju, tomēr šī amnestija vēlāk tika atcelta un tā rezultātā kriminālprocess tiek atsākts.

32. Pamatlēmuma 2002/584 3. panta 1. punktam šajā jautājumā nav nozīmes. Saskaņā ar to izpildes dalībvalsts tiesu iestāde atsaka Eiropas apcietināšanas ordera izpildīšanu, ja uz nodarījumu, kas ir iemesls apcietināšanas orderim, attiecas amnestija izpildes dalībvalstī. Šī tiesību norma neattiecas uz amnestiju pieprasījuma iesniedzējā valstī vai tās atcelšanu [8].

33. Savukārt amnestijai pieprasījuma iesniedzējā valstī varētu būt nozīme saistībā ar Pamatlēmuma 2002/584 8. panta 1. punkta c) apakšpunktu. Saskaņā ar to Eiropas apcietināšanas orderis ietver pierādījumu tam, ka pastāv izpildāms spriedums, lēmums par apcietinājuma piemērošanu vai jebkurš cits izpildāms tiesas nolēmums ar tādu pašu spēku. Ja uz nodarījumu pieprasījuma iesniedzējā valstī attiecas spēkā esoša amnestija, šāds izpildāms tiesas nolēmums šajā valstī nedrīkstētu pastāvēt. Tas būtu pretrunā Eiropas apcietināšanas orderim [9]. Tomēr amnestijas atcelšanas dēļ šai hipotēzei šajā tiesvedībā nevar būt nozīmes.

34. Tādējādi patiesi nozīme ir tam, vai *ne bis in idem* principam ir pretrunā Eiropas apcietināšanas orderis.

35. Saskaņā ar Pamatlēmuma 2002/584 3. panta 2. punktu izpildes dalībvalsts tiesu iestāde atsaka Eiropas apcietināšanas ordera izpildīšanu, ja par pieprasīto personu dalībvalstī pieņemts galīgs spriedums attiecībā uz tādām pašām darbībām. Taču, tāpat kā 3. panta 1. punkts, šī tiesību norma nav saistoša pieprasījuma iesniedzējai dalībvalstij.

36. Tomēr pieprasījuma iesniedzējai dalībvalstij, izdodot Eiropas apcietināšanas orderi, ir saistošs Hartas 50. pants. Saskaņā ar šo tiesību normu nevienu nedrīkst atkārtoti tiesāt vai sodīt krimināllietā par nodarījumu, par kuru viņš saskaņā ar tiesību aktiem Savienībā jau ticis attaisnots vai notiesāts ar galīgu spriedumu. Taču Eiropas apcietināšanas ordera izdošana būtu vajāšanas darbība.

37. Tādēļ ir jānoskaidro, vai kriminālprocesa izbeigšana, pamatojoties uz amnestiju, ir jāuzskata par notiesāšanu vai attaisnošanu ar galīgu spriedumu, neraugoties uz amnestijas vēlāku atcelšanu.

[8] Skat. spriedumu, 2021. gada 29. aprīlis, X (Eiropas apcietināšanas orderis – *Ne bis in idem*) (C-665/20 PPU, EU:C:2021:339, 95. punkts).

[9] Spriedumi, 2016. gada 1. jūnijs, *Bob-Dogi* (C-241/15, EU:C:2016:385, 64. punkts), un 2021. gada 13. janvāris, MM (C-414/20 PPU, EU:C:2021:4, 56. punkts).

38. Tiesa saistībā ar *ne bis in idem* principu saskaņā ar Pamatlēmuma 2002/584 3. panta 2. punktu un KĪŠN 54. pantu ir nospriedusi, ka šādam nolēmumam, kuram ir galīgs spēks, ir jāatbilst diviem nosacījumiem: *pirmkārt*, ir jāpārbauda, vai ar attiecīgo nolēmumu publiskā apsūdzība tiek galīgi izbeigta [10]. *Otrkārt*, nolēmumam ir jābūt balstītam uz pārbaudi pēc būtības [11]. Šie nosacījumi ir jāpiemēro arī Hartas 50. panta gadījumā [12].

a) Par publiskās apsūdzības procesa galīgu izbeigšanu

39. No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka pret aizdomās turētajiem bija sākts kriminālprocess, kuru kompetentās tiesas ir galīgi izbeigušas, pamatojoties uz amnestiju [13].

40. Tomēr Slovākija uzskata, ka šis lēmums par lietas izbeigšanu vismaz kopš amnestijas atcelšanas vairs neizraisa publiskās apsūdzības galīgu izbeigšanu pirmā nosacījuma izpratnē. Gluži pretēji, saskaņā ar Slovākijas tiesībām amnestijas atcelšana tieši ļauj atsākt publiskās apsūdzības procesu.

41. Tā kā, novērtējot, vai publiskā apsūdzība ir izbeigta, pamatā noteicošās ir tās dalībvalsts tiesības, kura ir pieņēmusi attiecīgo krimināltiesisko nolēmumu [14], pirmajā mirklī nešķiet iespējams apšaubīt šo secinājumu.

42. Tomēr Tiesa ir atzinusi, ka valsts tiesībās paredzētās ārkārtas pārskatīšanas procedūras nevar tikt ņemtas vērā, lai novērtētu, vai publiskā apsūdzība ir galīgi izbeigta [15].

43. Šajā ziņā Tiesa balstījās uz apsvērumu, ka Hartas 50. pantā paredzētās tiesības atbilst ECPAK 7. protokola 4. pantā paredzētajām tiesībām un tādējādi saskaņā ar Hartas 52. panta 3. punktu ar 50. panta interpretāciju nedrīkst tikt pārkāpts ECPAK garantētais aizsardzības līmenis [16].

44. ECT ir nospriedusi, ka saskaņā ar ECPAK 7. protokola 4. pantu publiska apsūdzība *ne bis in idem* principa izpratnē ir galīgi izbeigta, ja visi parastie tiesību aizsardzības līdzekļi ir izsmelti [17]. Tas jau ir noteikts 7. protokola *explanatory report* 22. un 29. punktā un, galu galā, ir balstīts uz skaidrojumiem par galīga nolēmuma jēdzienu saskaņā ar Eiropas Konvenciju par krimināls priedumu starptautisko spēkā esamību [18].

[10] Spriedumi, 2003. gada 11. februāris, *Gözütok* un *Brügge* (C-187/01 un C-385/01, EU:C:2003:87, 27. un 30. punkts); 2008. gada 22. decembris, *Turansky* (C-491/07, EU:C:2008:768, 32. punkts); 2014. gada 5. jūnijs, M (C-398/12, EU:C:2014:1057, 31., 32. un 36. punkts), kā arī 2016. gada 29. jūnijs, *Kossowski* (C-486/14, EU:C:2016:483, 34. un 35. punkts).

[11] Spriedumi, 2005. gada 10. marts, *Miraglia* (C-469/03, EU:C:2005:156, 30. punkts), 2014. gada 5. jūnijs, M (C-398/12, EU:C:2014:1057, 28. punkts), un 2016. gada 29. jūnijs, *Kossowski* (C-486/14, EU:C:2016:483, 42. punkts). Skat. arī ECT spriedumu, 2019. gada 8. jūlijs, *Mihalache* pret Rumāniju (54012/10, CE:ECHR:2019:0708JUD005401210, 97. un 98. punkts).

[12] Skat. spriedumus, 2014. gada 5. jūnijs, M (C-398/12, EU:C:2014:1057, 35. punkts), un 2016. gada 29. jūnijs, *Kossowski* (C-486/14, EU:C:2016:483, 31. punkts).

[13] Skat. lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu 3. punktu.

[14] Spriedumi, 2014. gada 5. jūnijs, M (C-398/12, EU:C:2014:1057, 36. punkts), un 2016. gada 29. jūnijs, *Kossowski* (C-486/14, EU:C:2016:483, 35. punkts).

[15] Spriedums, 2014. gada 5. jūnijs, M (C-398/12, EU:C:2014:1057, 39. un 40. punkts).

[16] Spriedums, 2014. gada 5. jūnijs, M (C-398/12, EU:C:2014:1057, 37. punkts). Skat. arī spriedumus, 2017. gada 5. aprīlis, *Orsi* un *Baldetti* (C-217/15 un C-350/15, EU:C:2017:264, 24. punkts), un 2018. gada 20. marts, *Menci* (C-524/15, EU:C:2018:197, 60. punkts).

[17] ECT spriedumi, 2004. gada 20. jūlijs, *Nikitin* pret Krieviju (50178/99, CE:ECHR2004:0720JUD005017899, 37. punkts); 2009. gada 10. februāris, *Zolotukhin* pret Krieviju (14939/03, CE:ECHR:2009:0210JUD001493903, 107. punkts), un 2019. gada 8. jūlijs, *Mihalache* pret Rumāniju (54012/10, CE:ECHR:2019:0708JUD005401210, 103. punkts un 109.–111. punkts).

[18] European Treaty Series Nr. 70, skat. *explanatory report* 13. lpp.

45. Šī *ne bis in idem* principa interpretācija saskaņā ar Hartas 50. pantu atbilst tā funkcijai nodrošināt tiesisko noteiktību brīvības, drošības un tiesiskuma telpā [19]. Savienības tiesību piemērošanas jomā dalībvalstīm attiecīgi nav ļauts brīvi lemt par publiskās apsūdzības galīgu izbeigšanu un tādējādi tiesāt vēlreiz personu, kas sodīta vai attaisnota ar galīgu spriedumu. Drīzāk, izvērtējot publiskās apsūdzības galīgu izbeigšanu, tām ir jāņem vērā, vai ir izsmelti to pašu tiesību sistēmā esošie parastie tiesību aizsardzības līdzekļi. Ja tas tā nav, *ne bis in idem* princips nav piemērojams galīga notiesājoša sprieduma neesamības dēļ.

46. Taču amnestijas atcelšanu, ar kuru vienlaikus tiek atcelti tiesu nolēmumi, ar kuriem, piemērojot amnestiju, tika galīgi izbeigti kriminālprocesi, parasti nevar panākt ar parastu tiesību aizsardzības līdzekli.

47. Saskaņā ar pieejamo informāciju tas pats pamatlietā attiecas uz Slovākijas tiesībām. Attiecīgā amnestija tika atcelta īpašā likumdošanas procedūrā, un Konstitucionālā tiesa pēc tam šo aktu pārskatīja [20]. Tas nav parasts tiesību aizsardzības līdzeklis.

48. Līdz ar to šādā gadījumā tiesvedības galīga izbeigšana, pamatojoties uz amnestiju, ir izraisījusi publiskās apsūdzības galīgu izbeigšanu. Tādēļ ir izpildīts pirmais nosacījums attiecībā uz galīgu spriedumu Hartas 50. panta izpratnē.

b) Par lemšanu pēc būtības

49. Tādējādi attiecībā uz galīgu spriedumu *ne bis in idem* principa izpratnē atbilstoši Hartas 50. pantam, proti, pārbaudei pēc būtības, izšķiroša nozīme ir otrajam nosacījumam.

50. Šis nosacījums ir balstīts uz to, ka ar šo principu ir ne tikai jānodrošina tiesiskā drošība, bet šajā ziņā ir jāņem vērā arī noziedzības novēršana un apkarošana brīvības, drošības un tiesiskuma telpā. Proti, saskaņā ar LES 3. panta 2. punktu šajā telpā ir jālīdzsvaro personiskās brīvības un piemērotie pasākumi noziedzības novēršanai un apkarošanai [21].

51. *Ne bis in idem* principa formulējums Hartas 50. pantā apstiprina šo teleoloģisko interpretāciju, jo saskaņā ar to šis princips ir piemērojams tikai pēc tam, kad attiecīgā persona ir sodīta vai attaisnota ar galīgu spriedumu. Proti, notiesāšanas un attaisnošanas jēdzieni ļauj uzskatīt, ka apsūdzētā krimināatbildība pēc lietas apstākļu izvērtēšanas ir konstatēta, citiem vārdiem sakot, tātad ir pieņemts lēmums pēc būtības [22].

52. Taču lēmums par lietas izbeigšanu, pamatojoties uz amnestiju, ir balstīts nevis uz attiecīgo personu krimināatbildības pārbaudi, bet gan tikai uz amnestijas piemērošanu.

[19] Spriedumi, 2014. gada 27. maijs, *Spasic* (C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, 77. punkts), 2016. gada 29. jūnijs, *Kossowski* (C-486/14, EU:C:2016:483, 44. punkts), un 2021. gada 29. aprīlis, X (Eiropas apcietināšanas orderis – *Ne bis in idem*) (C-665/20 PPU, EU:C:2021:339, 99. punkts).

[20] Skat. iepriekš 15. punktu.

[21] Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2005. gada 10. marts, *Miraglia* (C-469/03, EU:C:2005:156, 34. punkts), un 2016. gada 29. jūnijs, *Kossowski* (C-486/14, EU:C:2016:483, 46., 47. un 49. punkts). Skat. arī ECT spriedumu, 2014. gada 27. maijs, *Marguš* pret Horvātiju (4455/10, CE:ECHR:2014:0527JUD000445510, 122.–141. punkts).

[22] ECT spriedums, 2019. gada 8. jūlijs, *Mihalache* pret Rumāniju (54012/10, CE:ECHR:2019:0708JUD005401210, 97. punkts) attiecībā uz ECPAK 7. protokola 4. pantu, kas ir formulēts identiski.

53. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu šajā ziņā ir pretrunīgs. Vispirms ir paskaidrots, ka lietas izbeigšanu pamatoja amnestija [23], bet vēlāk ir norādīts, ka tā bija tikai daļa no pamatojuma [24]. Turklāt saskaņā ar valsts tiesību aktiem lēmumam par lietas izbeigšanu ir nolēmuma pēc būtības raksturs [25].

54. Tomēr trūkst jebkādas norādes par to, vai tika pārbaudīta aizdomās turēto krimināltiesiskā vaina. Arī iztaujājot par šo tiesas sēdē, AB sniedza tikai neskaidras atsauces uz citu spriedumu.

55. Tādēļ Tiesa var lemt tikai par to, vai lēmums par lietas izbeigšanu, kas balstīts uz amnestiju, ietver pārbaudi pēc būtības galīga sprieduma atbilstoši *ne bis in idem* principam saskaņā ar Hartas 50. pantu otrā nosacījuma izpratnē. Tā tas parasti nav.

c) Starpsecinājumi

56. Tādējādi *ne bis in idem* princips saskaņā ar Hartas 50. pantu neliedz izdot Eiropas apcietināšanas orderi saskaņā ar Pamatlēmumu 2002/584, ja krimināllieta, sākotnēji neizvērtējot attiecīgo personu krimināltiesisko vainu, pamatojoties uz amnestiju, ir galīgi izbeigta, taču lēmums par lietas izbeigšanu ir zaudējis spēku pēc amnestijas atcelšanas.

B. Par otro jautājumu – amnestijas atcelšanu

57. Otrais jautājums saskaņā ar tā formulējumu ir vērsts uz to, lai noskaidrotu, vai amnestijas atcelšana, kas obligāti izraisīja galīgi izbeigta krimināltiesvedības atkārtotu izskatīšanu, ir saderīga ar Savienības pamattiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā atbilstoši Hartas 47. pantam un *ne bis in idem* principu atbilstoši Hartas 50. pantam, kā arī LESD 82. pantam.

1. Par Tiesas kompetenci

58. Pirmajā mirklī šķiet, ka Tiesas kompetencē nav atbildēt uz jautājumu par pamattiesībām, jo Savienības tiesībās nav reglamentēta ne amnestijas pieņemšana, ne tās atcelšana un tātad nav īstenotas Savienības tiesības [26]. Līdz ar to aizdomās turēto apsvērumus par Savienības pamattiesību būtību var atstāt bez ievērības un labākajā gadījumā uz tiem var atsaukties attiecīgi vai nu valsts tiesvedībā, vai arī ECT.

59. Ciktāl otrajā jautājumā kā juridiskais pamats ir minēts LESD 82. pants, nav skaidrs, kādā mērā šī tiesību norma kā tāda vispār ir piemērojama.

60. Tomēr no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojuma izriet, ka iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai Direktīva 2012/13 par tiesībām uz informāciju krimināltiesvedībā, kas pieņemta, pamatojoties uz LESD 82. pantu, ir piemērojama arī īpašā procedūrā, kura attiecas uz amnestijas atcelšanu. Ja direktīva šajā ziņā būtu piemērojama, tad arī tajā paredzētās procesuālās tiesības noteikti būtu piemērojamas. Saskaņā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu tās netika nodrošinātas saistībā ar amnestijas atcelšanu, ko īstenoja Valsts padome, un ar tiesvedību, kas pēc tam tika veikta Konstitucionālajā tiesā.

[23] Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu 3. punkts.

[24] Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu 46. punkts.

[25] Arī lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu 46. punkts.

[26] Skat. iepriekš 22. punktu.

61. Jautājums par Direktīvas 2012/13 piemērošanas jomu ir Tiesas kompetencē.

2. Par Direktīvas 2012/13 piemērojamību

62. Iesniedzējtiesa Direktīvas 2012/13 piemērojamību secina no 2. panta 1. punktā ietvertās darbības jomas definīcijas. Saskaņā ar to direktīva ir piemērojama no brīža, kad dalībvalsts kompetentās iestādes ir informējušas personas par to, ka viņas tiek turētas aizdomās vai ir apsūdzētas par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, līdz brīdim, kad process ir pabeigts. Par to uzskata brīdi, kad ir galīgi noteikts, vai aizdomās turētais vai apsūdzētā persona ir izdarījis noziedzīgo nodarījumu, tostarp, attiecīgos gadījumos, sprieduma pieņemšanu un jebkādu pārsūdzību izskatīšanu.

63. Tā kā aizdomās turētie tika apsūdzēti 2000. gadā un pamatlietā par šo apsūdzību tiks lemts tikai nākotnē, ir iespējams, ka iesniedzējtiesa sliecas uzskatīt, ka visiem pa šo laiku pieņemtajiem aktiem, kuriem ir nozīme lietas iznākumā, ir jāatbilst Direktīvas 2012/13 prasībām. Amnestijas atcelšana būtu šāds akts.

64. Tomēr šāds pieņēmums būtu kļūdains.

65. Proti, nosakot Direktīvas 2012/13 darbības jomu, ir jāņem vērā arī tās 1. pants [27]. Saskaņā ar to tā attiecas uz aizdomās turēto vai apsūdzēto personu tiesībām uz informāciju par viņu tiesībām kriminālprocesā un par viņiem izvirzīto apsūdzību. Papildus tajā tiek noteiktas arī to personu tiesības uz informāciju par viņu tiesībām, uz kurām attiecas Eiropas apcietināšanas orderis. Tādējādi direktīva ir piemērojama kriminālprocesiem un procesiem saistībā ar Eiropas apcietināšanas orderi. Taču direktīva neattiecas uz ārpustiesas procedūru amnestijas atcelšanai vai konstitucionālu procedūru šīs atcelšanas pārskatīšanai.

66. Ar Direktīvas 2012/13 2. panta 2. punktu tiek apstiprināts ierobežojums attiecībā uz kriminālprocesiem un procesiem saistībā ar Eiropas apcietināšanas orderi. Saskaņā ar to šī direktīva nav attiecināma uz sankcijām par maznozīmīgiem pārkāpumiem, kuras piespriež iestāde, bet gan tikai uz iespējamu procesu tiesā par šādas sankcijas pārskatīšanu. Taču nedz ārpustiesas procedūra amnestijas atcelšanai, nedz konstitucionāla procedūra nav tiesvedība tiesā par sankcijas noteikšanu vai pārskatīšanu.

67. Direktīvas 2012/13 piemērošana ārpustiesas procedūrai par amnestijas atcelšanu vai konstitucionālai procedūrai par tās pārskatīšanu arī vairs neietilptu tās juridiskajā pamatojumā. Saskaņā ar 9. apsvērumu direktīva ir balstīta uz LESD 82. panta 2. punkta b) apakšpunktu. Ar šo tiesību normu Savienībai ir ļauts noteikt minimālos noteikumus attiecībā uz personas tiesībām kriminālprocesā. Ar to Savienībai nav ļauts pieņemt regulējumu par amnestijas atcelšanu vai par šīs atcelšanas konstitucionālu pārskatīšanu.

68. Turklāt no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka kriminālprocess, kas tika sākts ar apsūdzību 2000. gadā, sākotnēji tika izbeigts 2001. gadā [28] un tika atsākts tikai pēc amnestijas atcelšanas un Konstitucionālās tiesas sprieduma 2017. gadā. Šajā starplaikā nebija nedz kriminālprocesa, nedz procedūras saistībā ar Eiropas apcietināšanas orderi, kurā varētu būt piemērojama Direktīva 2012/13.

[27] Spriedums, 2019. gada 13. jūnijs, *Moro* (C-646/17, EU:C:2019:489, 33. punkts).

[28] Citādi spriedumā, 2020. gada 12. februāris, *Kolev* u.c. (C-704/18, EU:C:2020:92, 54. punkts).

69. Tādējādi Direktīva 2012/13 par tiesībām uz informāciju kriminālprocesā nav piemērojama amnestijas atcelšanas procedūrai vai turpmākai procedūrai dalībvalsts konstitucionālajā tiesā par šīs atcelšanas pārskatīšanu. Tādēļ ar šo direktīvu arī nevar pamatot Eiropas Savienības Pamattiesību hartas piemērošanu šajās procedūrās.

C. Par trešo jautājumu – Konstitucionālās tiesas kompetence

70. Ar trešo prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa jautā Tiesai, vai valsts tiesību normas, kas ierobežo pārbaudi Slovākijas Republikas Konstitucionālajā tiesā vienīgi ar jautājumu par atbilstību valsts tiesību normām, ir saderīgas ar pamattiesībām, ko garantē ECPAK un Harta, un it īpaši ar lojalitātes principu, kas izriet no LES 4. panta 3. punkta. Šajā ziņā tiesa uzskata, ka saskaņā ar šo tiesību normu šis pienākums ir piemērojams arī savstarpējās attiecībās starp dalībvalstīm un Savienību.

71. Tāpat iesniedzējtiesa uzskata, ka regulējums par amnestijas atcelšanu, iespējams, ir pretrunā samērīguma principam un it īpaši efektivitātes principam, kas ierobežo Savienības dalībvalstu procesuālo autonomiju valsts tiesību normu pieņemšanā.

72. Tomēr nešķiet, ka šeit aplūkotā amnestijas atcelšana būtu jāuzskata par tādu, ar kuru tiek īstenotas Savienības tiesības. Tādēļ tā nav jāvērtē nedz atbilstoši Eiropas Savienības Pamattiesību hartai, nedz atbilstoši Savienības tiesību samērīguma un efektivitātes principiem. Nepastāv arī Savienības regulējums, ar kuru Slovākijas Republikas Konstitucionālajai tiesai tiktu noteikts pienākums pārbaudīt šīs amnestijas atcelšanas atbilstību ECPAK un Hartā garantētajām pamattiesībām, it īpaši LES 4. panta 3. punktā nostiprinātajam lojalitātes principam.

73. Tātad vērtēt šo jautājumu nav Tiesas kompetencē.

V. Secinājumi

74. Tādēļ ierosinu Tiesai spriest šādi:

1) *Ne bis in idem* princips saskaņā ar Hartas 50. pantu neliedz izdot Eiropas apcietināšanas orderi saskaņā ar Pamatlēmumu 2002/584/TI, ja krimināllieta, sākotnēji neizvērtējot attiecīgo personu krimināltatbildību, ir galīgi izbeigta, pamatojoties uz amnestiju, taču lēmums par lietas izbeigšanu ir zaudējis spēku pēc amnestijas atcelšanas.

2) Direktīva 2012/13/ES par tiesībām uz informāciju kriminālprocesā nav piemērojama procedūrai par amnestijas atcelšanu vai turpmākai procedūrai dalībvalsts konstitucionālajā tiesā par šīs atcelšanas pārskatīšanu. Tādējādi ar šo direktīvu arī nevar pamatot Eiropas Savienības Pamattiesību hartas piemērošanu šajās procedūrās.